

Column Hans Stegeman: Focus!

Je wist niet dat ze het woord kenden. Maar tegenwoordig heeft elke voetballer van het Nederlands elftal het erover: focus! Bert van Marwijk heeft bij zijn aanstelling als bondscoach al gezegd dat hij maar één doel heeft, en dat is wereldkampioen worden. Zondag weten we of het ook echt zo ver komt. Maar zijn aanpak heeft tot nu toe al opmerkelijk succes opgeleverd.

Mijn gedachten dwalen dan al weer snel af naar de economie en de politiek. Wat kan de Nederlandse politiek van dit sportieve succes leren? Er zijn twee zaken die de bondscoach tot nu toe duidelijk heeft gesteld. Ten eerste wist hij precies wat zijn langetermijndoel was: wereldkampioen worden. Ten tweede heeft van Marwijk ervoor gekozen kortetermijndoelen en mooi spel ondergeschikt te maken aan het langetermijnsucces.

Politiek en economisch is het lastiger om het langetermijndoel te duiden. Hoe ziet onze toekomst eruit? Om hier ideeën over te krijgen heeft het vorige kabinet het Centraal Planbureau opdracht gegeven om een beeld te schetsen voor 2040. Het belangrijkste onderscheidend element in de CPB-scenario's is technologie. Technologische ontwikkelingen zijn in belangrijke mate niet te bepalen door beleidsmakers, onvoorspelbaar en met grote gevolgen. Zeker daar waar het gaat over zogenaamde doorbraaktechnologieën (zoals stoommachines, elektriciteit en meer recent informatie- en communicatietechnologie) zijn de gevolgen groot.

Twee observaties zijn gemeenschappelijk in de CPB-scenario's: kennis is en blijft een belangrijke sleutel om te blijven concurreren in elke omgeving. Ten tweede gaat het werk steeds meer veranderen. Een baan wordt een verzameling van taken, waarbij werknemers steeds zelfstandiger zijn.

De CPB-analyse geeft aan wat het langetermijndoel moet zijn van de overheid. Het stimuleren van kennis, het scheppen van een goed vestigingsklimaat, flexibilisering van de arbeidsmarkt en het (blijven) pleiten voor vrijhandel. Om even bij kennis te blijven: een van de voorstellen die de ronde doet is om lerarensalarissen weer eens te bevroren. Altijd een makkelijke en snelle oplossing in tijden van bezuinigingen. Maar geheel in strijd met de langetermijnopgave waar Nederland de komende tijd voor staat. Goed onderwijs, van de basis tot de top, is essentieel voor de concurrentiepositie van de Nederlandse economie.

Dat brengt me dan ook meteen bij de tweede observatie: mooi spel en kortetermijnsucces is ondergeschikt aan het langetermijndoel. Het is te hopen dat de onderhandelaars over Paars-plus wél vooral bezig zijn met het langetermijnperspectief. En dat de focus niet op een dik akkoord komt waarin voor de komende vier jaar, of zo lang als het kabinet zit, alles is dichtgetimmerd, maar dat het oog wordt gericht op ontwikkelingen die op lange termijn de Nederlandse economie verder helpen. En natuurlijk, het helpt als er in de tussentijd wordt gewonnen. Maar zonder langetermijndoelen worden we in geen enkel opzicht wereldkampioen.

Juli 2010